

Силабус освітнього компоненту

Ювенальна юстиція та відновне правосуддя

Рівень вищої освіти – **перший (бакалаврський) рівень**
Освітньо-професійна програма – **Правоохоронна діяльність**
Рік навчання: **2025–2026**, Семестр: **5**
Кількість кредитів: **денна ф/н - 3, заочна ф/н - 3**
Обсяг годин: **денна ф/н - 90, заочна ф/н - 90**
Мова викладання: **українська**
Підсумковий контроль – **залік**
Форма проведення занять – **лекції, семінарські заняття**

Назва освітнього компоненту	<u>Ювенальна юстиція та відновне правосуддя</u> <u>Juvenile justice and restorative justice</u>
Викладач	Коропецька Сніжана Орестівна Доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики Івано-Франківського інституту «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент Івано-Франківськ, вул. Максимовича, 13 каб. 208
E-mail:	snigana.koropetska@gmail.com
Консультації викладача	Ср.14.00-16.00

1. Коротка анотація до курсу:

Навчальна дисципліна «Ювенальна юстиція та відновне правосуддя» є вибірковою навчальною дисципліною, спрямованою на формування у здобувачів вищої освіти системних знань щодо правового регулювання, організації та функціонування ювенальної юстиції, а також сучасних підходів до вирішення кримінально-правових конфліктів за участю неповнолітніх на засадах відновного правосуддя.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає ознайомлення із міжнародно-правовими стандартами захисту прав дитини, особливостями функціонування системи ювенальної юстиції в Україні, діяльністю уповноважених органів і установ у сфері забезпечення прав та інтересів дітей, які перебувають у конфлікті із законом або потребують правового захисту.

Систему дисципліни становлять теми, що розкривають поняття ювенальної юстиції, її принципи, функції та завдання, правові засади здійснення провадження щодо неповнолітніх, особливості участі дитини у кримінальному процесі, а також стандарти правосуддя, дружнього до дитини.

Окрема увага приділяється відновному правосуддю як альтернативному підходу до реагування на кримінальні правопорушення, що базується на відновленні порушених прав, примиренні сторін та ресоціалізації неповнолітніх правопорушників. Розглядаються основні форми та процедури відновного правосуддя, зокрема медіація, програми примирення, конференції за участю потерпілих і правопорушників, а також роль громадських організацій у впровадженні таких практик.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у здобувачів освіти вмінь аналізувати правові ситуації за участю неповнолітніх, застосовувати міжнародні стандарти захисту прав дитини, оцінювати ефективність відновних практик, а також здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з метою прийняття обґрунтованих рішень у сфері правоохоронної діяльності.

Знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни, сприятимуть формуванню у здобувачів освіти правової культури, професійної відповідальності, гуманістичного підходу до правосуддя та здатності забезпечувати захист прав і законних інтересів дітей відповідно до вимог національного законодавства та міжнародних стандартів.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на підготовку здобувачів освіти до професійної діяльності в органах правопорядку, судових та інших державних установах, діяльність яких пов'язана із забезпеченням прав дітей та реалізацією принципів відновного правосуддя.

Основна мета вивчення навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти поглибленого теоретичного та прикладного розуміння ювенальної юстиції та відновного правосуддя, а також набутті знань, умінь і навичок, необхідних для їх практичного застосування у професійній діяльності.

2. Формат курсу: Очний та/або змішаний.

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

Інтегральні компетентності: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні компетентності:

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій.

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень.

СК11. Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності.

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення.

4. Програмні результати навчання:

РН2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності.

РН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.

РН6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності.

РН7. Взаємодіяти із суб'єктами забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, а також здійснювати комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності.

РН10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

РН16. Застосовувати превентивні та примусові заходи, спрямовані на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб, публічному (громадському) порядку та безпеці, майну, законним інтересам держави, які виникли (або можуть виникнути) внаслідок учинення кримінальних або адміністративних правопорушень.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (ДФ)	Загальна кількість годин (ЗФ)
Лекції	14	8
семінарські заняття	16	6
індивідуальна робота	15	15
самостійна робота	45	61
Всього	90	90

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання – доступ до мережі Internet за умови змішаного формату курсу, конспект лекцій, система мультимедійних презентацій та засоби інтерактивного навчання, мультимедійне забезпечення в порталі ZOOM, Moodle.

7. Зміст освітнього компонента:

Лекційні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ Год
Тема 1.	Міжнародно-правові стандарти захисту прав дитини та ювенальної юстиції.	2	2
Тема 2.	Правові та організаційні засади функціонування ювенальної юстиції в Україні.	2	-

Тема 3.	Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх.	2	2
Тема 4.	Концепція та принципи відновного правосуддя.	2	2
Тема 5.	Форми та процедури відновного правосуддя. Медіація.	2	-
Тема 6.	Застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх.	2	2
Тема 7.	Реінтеграція та ресоціалізація неповнолітніх. Запобігання повторній злочинності.	2	-
Всього		14	8

Семінарські, практичні заняття			
	Опис змісту навчання (теми)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Міжнародно-правові стандарти захисту прав дитини та ювенальної юстиції.	2	2
Тема 2.	Правові та організаційні засади функціонування ювенальної юстиції в Україні.	2	-
Тема 3.	Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх.	4	2
Тема 4.	Концепція та принципи відновного правосуддя.	2	-
Тема 5.	Форми та процедури відновного правосуддя. Медіація.	2	-
Тема 6.	Застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх.	2	2
Тема 7.	Реінтеграція та ресоціалізація неповнолітніх. Запобігання повторній злочинності.	2	-
Всього		16	6

Самостійна робота			
	Опис змісту навчання (наприклад, теми або види навчальної активності)	ДФ год.	ЗФ год.
Тема 1.	Міжнародно-правові стандарти захисту прав дитини та ювенальної юстиції.	6	8
Тема 2.	Правові та організаційні засади функціонування ювенальної юстиції в Україні.	5	8
Тема 3.	Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх.	6	8
Тема 4.	Концепція та принципи відновного правосуддя.	6	8
Тема 5.	Форми та процедури відновного правосуддя. Медіація.	6	8
Тема 6.	Застосування відновного правосуддя щодо неповнолітніх.	5	8
Тема 7.	Реінтеграція та ресоціалізація неповнолітніх. Запобігання повторній злочинності.	5	7
Підготовка до семестрового контролю		6	6
Всього		45	61

Індивідуальні завдання			
	Опис змісту індивідуального завдання	ДФ год.	ЗФ год.
Підготовка есе, реферату (тез доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Есе та/або реферат (доповідь) являє собою інформаційне повідомлення,		8	8

результат індивідуальної думки та враження з поглибленого дослідження індивідуально обраної здобувачем теми (окремих питань навчальної дисципліни) та має бути підкріпленим науково-літературною базою та/або прикладами із практики.		
Аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій за заданою тематикою та підготовка доповіді, у якій дається зведена характеристика певного питання, проблеми, теми, що базується на інформації, здобутій із документів.	7	7
Всього	15	15

8. Система оцінювання

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Накопичувальна. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня знань студентів.

Методи поточного контролю: Усне опитування здобувачів вищої освіти, вирішення практичних завдань, тестові завдання, проектний метод (складання типових документів); кейс-метод, ситуаційні завдання, ділові ігри.

Рубіжний контроль.

Проводиться після вивчення відповідних тем або блоку тем з метою з'ясування ступеню засвоєності здобувачами вищої освіти відповідного об'єму опрацьованого та вивчення матеріалу та подальшої оцінки рівня отриманих знань. Форми проведення рубіжного контролю: контрольна робота, колоквиум.

Індивідуальне завдання.

Підготовка есе, реферату (тез доповіді) або презентації в межах питань, що розглядаються на лекційних та практичних заняттях. Аналіз законодавства та судової практики. Здобувач вищої освіти самостійно обирає об'єкт та предмет дослідження.

Підсумковий контроль.

Проводиться у формі екзамену

9. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою	
				Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навиками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно та переконливо; самостійно розкриває власні обдарування і нахили	відмінно	Зараховано
82-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	

74-81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
64-73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	задовільно	
60-63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	Не зараховано
0-34	F	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (половина балів з максимально можливих). Перескладання модулів відбувається із дозволу Директора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: визначається Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність», Положенням «Про дотримання академічної доброчесності в Івано-Франківському інституті «ОЮА»». Дотримання академічної доброчесності передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Вимоги до семінарських	Семінарське/практичне заняття передбачає підготовку студента шляхом опрацювання рекомендованих джерел, включно з нормативно-
-------------------------------	--

заняць	<p>правовими актами, підручниками, посібниками та науковими працями, для засвоєння необхідного категоріального апарату та формування теоретичних знань і професійних компетентностей.</p> <p>На семінарському занятті студент бере участь в обговоренні ключових питань теми, аналізі нормативно-правової бази, проведенні дискусій, усному та письмовому опитуванні, виокремленні актуальних проблем правозастосування та виробленні практично обґрунтованих рекомендацій.</p> <p>На практичному занятті студент застосовує набуті знання та вміння для виконання практичних завдань, кейсів, розв'язання ситуаційних або процесуальних проблем, моделювання професійної діяльності та обговорення результатів виконаної роботи.</p>
Вимоги до індивідуальної роботи	<p>Індивідуальна робота має виконуватись самостійно, творчо з використанням усього арсеналу методологічного інструментарію, який набутий здобувачем вищої освіти протягом навчального процесу. У процесі виконання індивідуальної роботи здобувач вищої освіти має опрацювати не менше п'яти літературних джерел з посиланнями на використання певної інформації з них по тексту роботи. Робота має носити практичну направленість та бути спрямованою на вирішення певної проблеми чи висловлення особистого погляду автору роботи на питання, яке розглядається в роботі, і має включати такі компоненти: титульна сторінка; зміст; вступ; основна частина; висновок; список використаної літератури; додатки до індивідуального завдання (при необхідності). Обсяг має становити 10-15 сторінок формату А4.</p>
Вимоги до самостійної роботи	<p>Самостійна робота здобувача вищої освіти повинна бути виконаною ним особисто або групою студентів, де кожен її член самостійно виконує свою частку колективної роботи, являти собою закінчену розробку (чи її етап), де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів, демонструвати достатню компетентність автора (авторів) у розкритті питань, що досліджуються, а також мати навчальну, наукову й (або) практичну спрямованість і значимість, містити певні елементи новизни (при виконанні науково-дослідної роботи). Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського/практичного заняття у вигляді опитування.</p>
Умови підсумкового контролю	<p>Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю, екзамену</p>

11. Рекомендована література

11.1. Основна:

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
5. Європейська конвенція про запобігання катуванням від 26.11.1987 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text

6. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
9. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
10. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text>
11. Закон України «Про пробацію» від 05.02.2015 р. № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>
12. Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Бандурка І. О. Кримінально-правовий захист дитинства в Україні: монографія. Харків: Золота миля, 2015. 408 с.
2. Білик Т. та ін. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник. Одеса, 2019.
3. Когут Я. та ін. Формування ювенальної компетентності поліцейських: навчально-методичний посібник. Львів: ЛДУВС, 2020.
4. Крестовська Н. М. (ред.). Ювенальна юстиція: навчальний посібник. Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006.
5. Крестовська Н., Стрик К., Федорич І. Медіація у відновному правосудді за участю неповнолітніх: навчальний посібник. Київ, 2024.
6. Назимко Є. С. Інститут покарання неповнолітніх у кримінальному праві України. Київ: Дакор, 2018. 336 с.
7. Опацький Р. М. Ювенальна політика в Україні: теорія, правова основа, інституалізація: монографія. Запоріжжя: Дике Поле, 2013. 464 с.
8. Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 392 с.
9. Хмелевська Н. В. Гендерний аспект участі неповнолітніх у кримінальних провадженнях. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Т. 2. С. 202–206.
10. Хмелевська Н. В. Забезпечення найкращих інтересів дитини у кримінальному процесі. Прикарпатський юридичний вісник. 2023. № 3 (50). С. 97–101.
11. Хмелевська Н. В. Зміст юстиції, дружньої до дитини. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2023. № 4. С. 163–168.
12. Хмелевська Н. В. Особливості досудового розслідування кримінальних проваджень за участі неповнолітніх. Південноукраїнський правничий часопис. 2023. № 3. С. 215–220.
13. Хмелевська Н. В. Реінтеграція неповнолітніх в ювенальній юстиції. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 4. С. 430–434.

11.2. Допоміжна:

1. Блага А. Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання): монографія. Харків: ФОП Макаренко, 2014. 360 с.
2. Копотун І. М., Рудик М. М. Правові та організаційні основи запобігання злочинам, що вчиняються молодіжними угрупованнями в Україні: монографія. Дніпро: Середняк Т. К., 2016. 237 с.

3. Михайлова І. М. Ювенальна юстиція в системі запобігання злочинам неповнолітніх: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2015. 20 с.

4. Назимко Є. С. Запровадження у навчальний процес юридичних закладів вищої освіти дисципліни «Ювенальна пеналогія»: необхідність та очікувані результати. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2015. № 1. С. 82–87.

5. Опацький Р. М. Ювенальна політика в Україні: теорія, правова основа, інституалізація: монографія. Запоріжжя: Дике Поле, 2013. 464 с.

6. Бандурка І. О. Діти, сім'я, злочинність неповнолітніх: взаємозалежність: монографія. Харків: Золота миля, 2014. 280 с.

7. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія / за ред. А. О. Галая та ін. Київ: КНТ, 2014. 160 с.

8. Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 392 с.

9. Хмелевська Н. В. Особливості надання адвокатом правничої допомоги неповнолітнім у кримінальному судочинстві. Вісник Академії адвокатури України. 2017. Т. 14, № 1. С. 272–277.

10. Хмелевська Н. В. Деякі аспекти захисту в кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів. Вісник Асоціації кримінального права. 2020. Т. 2, № 14. С. 316–328.

11. Соколов В. Соціально-економічні стандарти та права людини в Європейському Союзі на сучасному етапі його розвитку. Віче. 2009. № 18. URL: <http://www.viche.info/journal/1638>

11.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційний вебпортал Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Офіційний сайт Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua>

3. Офіційний вебсайт Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>

4. Офіційний вебсайт Верховний Суд. URL: <https://supreme.court.gov.ua>

5. Офіційний сайт Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua>

6. Офіційний вебсайт Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua>

7. Офіційний вебсайт Національна поліція України. URL: <https://www.npu.gov.ua>

8. Офіційний вебсайт Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>

9. Офіційний сайт UNICEF. URL: <https://www.unicef.org>

Офіційний сайт Council of Europe. URL: <https://www.coe.int>

Офіційний сайт European Court of Human Rights. URL: <https://www.echr.coe.int>

Офіційний сайт La Strada Україна. URL: <https://la-strada.org.ua>

До кафедри кримінального
процесу та криміналістики

Сніжана КОРОПЕЦЬКА